3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. : URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text

Павленко Сергій Олексійович,
доктор юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ СТРУКТУРИ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ОБ'ЄДНАНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

На початку третього тисячоліття в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції перед Україною постає комплекс надзвичайно актуальних проблем протистояння сучасним викликам і загрозам, зокрема виявам організованої й професійної злочинності, на ефективність розв'язання яких впливають політична нестабільність, незавершеність економічних реформ, значна міграція і маргіналізація населення унаслідок тривалої збройної агресії та інші об'єктивні чинники. Кримінальні правопорушення, вчинені за участі організованих груп і злочинних організацій, дедалі більше характеризуються транснаціональними зв'язками їх учасників, високим рівнем конспірації і маскування вчинюваних ними діянь [1, с.8].

Відповідно до звіту Європолу SOCTA близько 40 % кримінальних мереж, що діють у Європейському Союзі, залучені до торгівлі незаконними наркотиками [2].

Згідно з інформацією, оприлюдненою Європейським агентством Євроюст (Eurojust) [3], злочинна діяльність, пов'язана з незаконним обігом наркотиків, приносить організованій злочинності лише в країнах Європейського Союзу понад 30 млрд доларів США.

За різними підрахунками [4], фінансові потоки, отримані організованою злочинністю від незаконного обігу наркотиків у США, Мексиці та Колумбії, становлять 80–90 млрд доларів США на рік.

Загалом, за різними оцінками міжнародних організацій [5], прибуток від незаконної діяльності транснаціональної організованої злочинності у світі оцінюється в діапазоні від 1,6 до 2,2 трлн доларів США, що становить близько 2,5 % світового валового продукту.

Україна займає центральне місце у транзиті наркозлочинності завдяки географічному розташуванню. Вона поступово стає

перехрестям декількох міжнародних маршрутів транзиту наркотиків. Варто зазначити, що під час транзитного перевезення наркотиків певна їх частина залишається в нашій державі, отже, Україна з транзитної держави перетворюється на державу, де розповсюджуються і вживаються наркотики [6; 7, с. 419].

Злочинна діяльність у сфері незаконного наркобізнесу є складною, структурованою, відрізняється вчиненням наркотичних злочинів з кваліфікуючими та особливо кваліфікуючими ознаками, що проявляє себе у діяльності груп осіб за попередньою змовою, організованих груп і злочинних організацій стосовно наркозасобів у великих і особливо великих розмірах з міжнародними й транснаціональними зв'язками [8; 7, с. 422].

На основі опрацювання матеріалів судової практики встановлено, що затримані особи, які мали за мету незаконне переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, здебільшого перебували на найнижчих рівнях ієрархії злочинної спільноти, що спеціалізується на наркозлочинності, – це наркокур'єри (перевізники), збувачі наркотичних засобів та інші особи, які були виконавцями вчинення злочину [7, с. 421].

Вивчення матеріалів практики та узагальнення результатів опитування працівників оперативних і слідчих підрозділів свідчить про те, що документування осіб, які перебувають на найвищих рівнях злочинної ієрархії (організатори, лідери, «вори в законі» та ін.) та безпосередньо координують або організовують діяльність у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, ускладнено тим, що ця категорія осіб особисто не вчиняє вказані злочини [7, с. 421].

Тому для вибору найбільш ефективної тактики оперативно-розшукової протидії організованим групам та злочинним організаціям, що вчиняють злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, працівникам оперативних підрозділів необхідно передусім володіти інформацією про особливості ієрархічної структури організованого злочинного угруповання та способи транспортування (контрабанди, перевезення) наркотичних засобів.

На основі узагальнення напрацювань вітчизняних та іноземних учених [6; 7; 9;10;] з означеної проблематики, можна констатувати, що структура організованого злочинного об'єднання у сфері незаконного обігу наркотичних засобів має таку ієрархію: лідери (організатори) вищого рівня; лідери (організатори) середнього рівня; лідери (організатори) нижчого рівня; посередники між лідерами (організаторами) вищого і нижчого рівня (буфери) та інші учасники організованого злочинного угруповання, що забезпечують доставку

наркотиків (водії, пілоти), охорону наркотиків (бойовики), а також особи, які здійснюють збут наркотичних засобів (кур'єри).

Запропонована вище класифікація структури організованого злочинного угруповання у сфері незаконного обігу наркотичних засобів є «традиційною» (загальною), без урахування характерних ознак (етнічних, культурних, релігійних та ін.), притаманних конкретній злочинній спільноті, що здійснює злочинну діяльність у цій сфері [7, с. 422-423].

Список використаних джерел

1. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
2. European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) 2021. *EUROPOL*. URL: https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2021.
3. Eurojust Report on Drug Trafficking – Experiences and challenges in judicial cooperation. April, 2021. URL: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Documents/pdf/2021_04_15_drug_trafficking_casework_report.pdf.
4. Global Financial Integrity. URL: https://gfintegrity.org/report/narcotics-proceeds-in-the-western-hemisphere-analysis-of-narcotics-related-illicit-financial-flows-between-the-united-states-mexico-and-colombia/;
5. Channing Mavrellis. Transnational Crime and the Developing World. *Global Financial Integrity*. March, 2017. URL: https://gfintegrity.org/press-release/transnational-crime-is-a-1-6-trillion-to-2-2-trillion-annual-business-finds-new-gfi-report/;
6. Гумін О. М. Характеристика контрабанди наркотичних засобів: правові та практичні аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2014. № 5. С. 103–106.
7. Павленко С.О.Основи оперативно-розшукової тактики: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 624 с.
8. Когут М. Г. Віртуальний наркобізнес в мережі INTERNET: виклики сьогодення. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21772/1/ %.pdf;
9. Невмержицький С. М. Сутність етнічної організованої злочинності в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2019. № 1. С. 191–194;

10. Wasawat Chawalitthamrong. Combating illicit drug trafficking by undercover operations. *Resource material series No. 106.* P. 7–21. URL: https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No106/No106_6_VE_Chawalitthamrong.pdf.

Пастух Ігор Дмитрович,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ПОСАДОВІ ОСОБИ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ЯК СУБ'ЄКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

20 вересня 2023 року Верховною Радою України було прийнято Закон № 3384-IX «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» [1], який спрямований на забезпечення виконання зобов'язань, узятих Українською стороною згідно з Листом про наміри Уряду України та Національного банку України до Міжнародного валютного фонду від 24.03.2023 та Меморандуму про економічну та фінансову політику. Цей закон відновив зобов'язання державних службовців (безпосередньо не залучених до мобілізаційних та військових зусиль) подавати та розкривати декларації про свої активи під час воєнного стану та відновив функцію Національного агентства з питань запобігання корупції щодо перевірки декларацій про активи.

Водночас, слід зауважити, що назва законопроекту не узгоджується як з його змістом, так і з предметом правового регулювання. Зокрема, поряд із пропонованими змінами щодо відновлення та порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у період дії воєнного стану і до його припинення чи скасування Законом були внесені зміни, що матимуть постійний характер. Так, ст. 2 Закону України «Про запобігання корупції» доповнено частиною другою такого змісту: «У разі якщо норми цього Закону чи інших актів законодавства у сфері запобігання корупції допускають неоднозначне (множинне) тлумачення норм щодо прав та обов'язків осіб, на яких поширюється дія цього Закону, застосовується найбільш сприятливе для таких осіб тлумачення норми». Проте так формулювання як «застосовується найбільш сприятливе для таких осіб тлумачення» не відповідає вимозі правової визначеності, як складовій конституційного принципу верховенства права. Крім цього, Законом збільшено вартість